

U 196 Vada kyrka

Litteratur: R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 1, Reseberättelse 1868 (ATA), s. 12; C. A. Klingspor, Anteckningar under resor sommaren 1870 (ATA), s. 45; L. Peterson, Till frågan om den gamla genitivformen av mansnamn på *-marr*, i: Namn och Bygd 68 (1980), s. 86 f.; P. Stille, Runstenar och runristare i det vikingatida Fjädrundaland. En studie i attribuering (1999), s. 29 not 4, 175 not 20.

Avbildningar: Klingspor, teckning a.a. s. 45;

FMIS: Raä Vada 13:1

I sin reseberättelse 1864 meddelar Dybeck följande: »I medlet af Maj månad företogs en utfärd till socknarna norr om och närmast Stockholm, nämligen Danderyd, Täby, Wallentuna, Angarn och Vada. Alla här af mig förut sedde runstenar funnos i behåll och två icke förut kända runstensfragmenter, det ena i Angarns och det andra i Vada socken, uppdagades.» Eftersom U 196 på Dybecks tid tycks ha varit den enda runsten i Vada som kan karakteriseras som ett fragment borde det vara denna sten som åsyftas.¹ Helt säkert är fragmentet omtalat i reseberättelsen för 1868, där Dybeck nämner att han i »årets Runhäfte» (dvs. det häfte av Sveriges runurkunder som utkom detta år) hade publicerat den då nyfunna U 199 (= U 234, U 235) »tillika med ett stycke af en annan runsten, det jag fann på kyrkogården.»

Två år senare besökte C. A. Klingspor Vada socken och meddelar då att det på kyrkogården fanns »ett fragment af en 1 ½ tum tjock runsten som står stödd mot ett grafkors, den bör af fornminnesföreningen tillvaratagas.» Han har även gjort en enkel teckning av stenen (fig. 1).

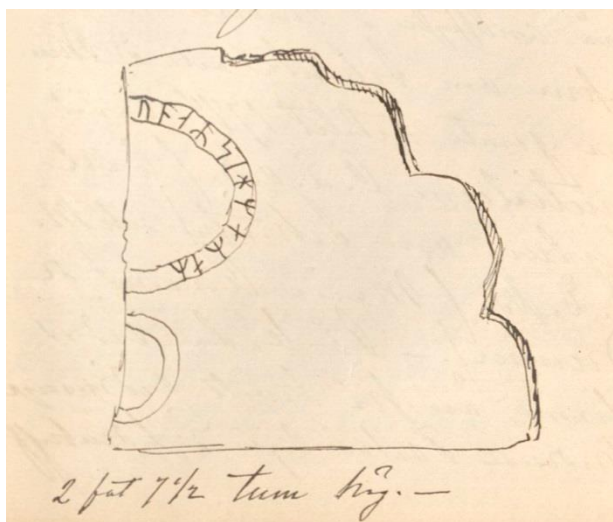

Fig. 1. C. A. Klingspors teckning av U 196 Vada kyrka från 1870. Efter original i ATA.

Dybeck är alltså inte ensam om att ha sett fragmentet U 196, vilket tidigare har hävdats (Stille 1990, s. 29 not 4). Klingspors återgivning av inskriften bekräftar också i stort sett Dybecks läsning med undantag för att han i stället för 10 r (ᚱ) har r (ᚱ). Här kan man nog

¹ Om det i övrigt okända runstensfragment som skulle ha påträffats i Angarns socken skriver Dybeck vidare: »Det förra fanns under afmätningen af en skeppssättning, i hvars midt det låg; osäkert är dock om runstenen varit der stående. Skeppets hela inre genomgräfdes, men intet ytterligare af runstenen fanns.»

utgå från att Dybecks **sihmarar** ändå är det korrekta. Det kan noteras att Klingspor har givit **a**-runorna i namnet långkvistformer medan Dybeck har tecknat dem med ensidiga bi-stavar. Även i detta fall visar förmodligen Dybecks teckning det rätta.

Viktig är Klingspors uppgift om stenens tjocklek. Den skall som nämnts endast ha varit 1,5 tum dvs. ca 4 cm tjock och har alltså utgjorts av en mycket tunn sandstensskiva, som lätt kunde slås sönder.

Stille (1999, s. 175 not 20) menar att U 196† är en av stenar som borde behandlas vid en undersökning av ristaren Fot. Förutom att dokumentationsmaterialet i detta fall är alldeles för dåligt talar förekomsten av kortkvistformer för **n** och **a** definitivt emot en attribution av stenen till denne ristare. Sannolikare är att den är utförd av någon av de runristare som var verksamma mot slutet av 1000-talet och som arbetade i sandsten.

Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se